

***Eurooppalainen vertaisarvioijakoulutus
– lyhyt versio***

Eurooppalainen vertaisarvioijakoulutus – lyhyt versio

Osa I

**Eurooppalainen vertaisarvioijien koulutusohjelma
– lyhyt versio**

Osa II

**Eurooppalaisen vertaisarvioijien koulutusohjelman laadun varmistaminen
– tarkistuslista**

Osa III

Vertaisarvioijien koulutusohjelman osat

Peer Review Extended II - Transfer and further development of the European Peer Review methodology as an element of the Common Quality Assurance Framework (CQAF)
(Leonardo projekti "Peer Review Extendedi II" – eurooppalaisen vertaisarvioinnin menetelmien siirtäminen ja jatkokehittäminen osana yleistä laadunvarmistuksen ja laadunhallinnan viitekehystä)
Leonardo da Vinci -hanke LLP-LdV/TOI/2007/AT/0011

Tämä hanke on toteutettu Euroopan komission tuella. Julkaisussa esitetyt näkemykset ovat kirjoittajien omia, eikä Euroopan komissio ole vastuussa tämän julkaisun sisällön käytöstä.

Johdanto

Maria Gutknecht-Gmeiner

Ammatillisen koulutuksen eurooppalaista vertaisarviointimenettelyä on kehitetty vuosina 2004–2009 kolmessa Leonardo da Vinci -projektissa: Peer Review in Initial VET (2004–2007), Peer Review Extended (2007) ja Peer Review Extended II (2007–2009). Eurooppalainen vertaisarviointi on aidosti eurooppalainen viidentoista Euroopan maan yhteistyöhanke, jonka tuloksia voidaan soveltaa ammatillisen koulutuksen ulkoiseen laadunvarmistukseen kaikkialla Euroopassa. Vertaisarviointi nähdään vertaistoimijoiden eli samankaltaisia tehtäviä tekevien henkilöiden itsenäisesti suorittamana formatiivisena eli kehittämiseen suuntautuneena ammatillisen koulutuksen järjestäjien (oppilaitosten) ulkoisena arviointina. Arviointimenettely on kuvattu yksityiskohtaisesti julkaisussa Eurooppalaisen vertaisarvioinnin opas ammatilliseen peruskoulutukseen (European Peer Review Manual for Initial VET, Gutknecht-Gmeiner et al. 2007).

Tähän mennessä eurooppalaista vertaisarviointia on testattu ja kehitetty kolmessa pilottivaiheessa vuosina 2006–2007 sekä viimeisimmässä projektissa vuosina 2008–2009. Ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalainen verkosto ENQA-VET on perustanut vertaisarvioinnin eurooppalaisen teemaryhmän, joka on viimeisten puolentoista vuoden aikana laatinut ehdotuksen vuonna 2010 käynnistettäväksi pysyväksi kansainvälisen vertaisarvioinnin prosessiksi ja rakenteeksi. Leonardo da Vinci -projektiin tai vertaisarvioinnin teemaryhmän toimintaan on tähän mennessä osallistunut kaiken kaikkiaan kahdeksantoista Euroopan maata, joista osa on ottamassa eurooppalaisen vertaisarviointimenettelyn käyttöön myös kansallisesti.

Arviointimenettelyn toimivuus ja käyttöönotto ovat sidoksissa vertaisarvioijien osaamiseen, joten sopivat vertaisarvioijien koulutus- ja rekrytointimenetelmät ovat edellytys korkealaatuisen vertaisarvioinnin laajamittaiselle käyttöönotolle. Vertaisarviointihankkeisiin osallistuvat vertaisarvioijat, ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja koulutusalan päättäjät ovat toistuvasti peräänkuuluttaneet kokonaisvaltaista vertaisarvioijakoulutusta. Tähän kysyntään on nyt vastattu Leonardo da Vinci -ohjelman innovaatioiden siirtohankkeessa ”Peer Review Extended II ” kehittämällä eurooppalaisena yhteistyönä käytännön kokeiluihin pohjautuva koulutus, joka valmentaa vertaisarvioijat vaativaan tehtäväänsä.

Toivomme, että eurooppalainen vertaisarvioijien koulutus antaa vankan pohjan tuleville vertaisarvioinneille sekä kansallisten koulutusohjelmien kehittämiseksi maissa, joissa vertaisarviointeja parhaillaan toteutetaan. Euroopassa menestyksekkäästi pilotoitu eurooppalainen vertaisarvioijien koulutus voi toimia mallina myös kansainvälisille koulutuksille.

Eurooppalainen vertaisarvioijakoulutus - yleistä

Eurooppalainen vertaisarvioijakoulutus on kansainvälisen asiantuntijatiimin lokakuun 2007 ja syyskuun 2009 välisenä aikana kehittämä järjestelmä, johon on osallistunut ja josta on antanut palautetta ammatillisen koulutuksen käytännön toimijoita. Sen keskeinen osa on vertaisarvioijien koulutusohjelma (osa I). Koulutukseen kuuluvat myös vertaisarvioijien osaamisprofiili (osa I) ja laadunvarmistus (osa II). Koulutuksen osiot on kuvattu yksityiskohtaisesti osassa III. Lisäksi koulutusohjelmakokonaisuuteen kuuluvat partnerimaiden hyvien käytäntöjen kuvaukset (maakohittaiset erot etenkin vertaisarvioijien koulutuksen rakenteessa ja kestossa) sekä muu tukimateriaali, kuten tapausesimerkki (osa IV). Lisäksi vertaisarvioijien koulutukseen kuuluu myös tarkistettu ja päivitetty verkkopohjainen vertaisarvioijakurssi (osa V).

Eurooppalaisen vertaisarvioijakoulutuksen sisältö:

Taulukko 1: Eurooppalaisen vertaisarvioijakoulutuksen osat

Osa I

Vertaisarvioijien osaamisprofiili
Vertaisarvioijien koulutusohjelma
Maria Gutknecht-Gmeiner

Kieliversiot: englantia sekä osittain espanja, katalaani, portugali, saksa, suomi ja tanska

Osa II

Eurooppalaisen vertaisarvioijakoulutuksen laadunvarmistus
Josep Camps ja Pere Canyadell

Kieliversiot: englantia, espanja, katalaani, portugali, saksa, suomi ja tanska

Osa III

Vertaisarvioijakoulutusohjelman sisältö
Maria Gutknecht-Gmeiner, Pirjo Väyrynen, Leena Koski, Anette Chur, Anette Halvgaard ja Rick Hollstein

Kieliversiot: englantia, espanja, katalaani, portugali, saksa, suomi ja tanska

Osa IV

Esimerkkejä hyvistä käytännöistä
Tapaustutkimus
Tukimateriaali
Maria Gutknecht-Gmeiner, Leena Koski, Anette Chur, Anette Halvgaard ja Rick Hollstein

Kieli: englantia

Osa V

Verkkopohjainen vertaisarvioijakoulutus (html-muodossa)
Rick Hollstein
Kieli: englantia

Osa I

Maria Gutknecht-Gmeiner

I. Eurooppalainen vertaisarvioijien koulutusohjelma

Koulutuksen tavoitteena on antaa vertaisarvioijille valmiudet toteuttaa vertaisarviointeja itsenäisesti. Tämän vuoksi koulutuksen tulee olla käytännönläheistä sekä sisällöltään että opetusmenetelmiltään. Teoreettisen tiedon välittäminen ei ole itseisarvo vaan aineisto on tarkoitettu tukemaan käytännön toteutusta. Koulutuksen tulee tarjota käytännön kannalta olennaisia tietoja ja taitoja, edistää henkilökohtaista kehittymistä ja osaamista. Sosiaalisia taitoja ja henkilökohtaista osaamista ei ole erotettu omiksi osioikseen vaan ne ovat koko ohjelman kantava teema, jonka kohdalla korostuu erityisesti käytäntöön soveltamisen ja käytäntöjen sekä käyttäytymismallien tarkastelun merkitys.

I. 1 Koulutusohjelma

Eurooppalainen vertaisarvioijakoulutus muodostuu erillisistä osioista, jotka noudattavat vertaisarvioinnin etenemistä (vaiheet 1–3). Vaihe 1 käsittelee vertaisarviointiin valmistautumista, vaihe 2 vertaisarviointikäyntiä ja vaihe 3 raportointia. Rakenteeseen on mahdollista liittää myös vertaisarviointiryhmän valmistautuminen, toisin sanoen koulutus voidaan liittää osaksi vertaisarviointeja ja näin saavuttaa synergiaetua.

Taulukko 2: Eurooppalaisen vertaisarvioijien koulutusohjelman yhteenveto

Osio	Teoriaa/ käytäntöä, valmistelua*	Vaihe**	Osaamisalue
1. Johdatus laadunhallintaan ja vertaisarviointiin	Teoriaa	Vaihe 1	Arvioinnin/vertaisarvioinnin perusteet
2. Vertaisarvioijien roolit ja tehtävät	Teoriaa ja käytäntöä	Vaiheet 1–3	Arvioinnin/vertaisarvioinnin keskeiset taidot: sosiaaliset taidot ja henkilökohtainen osaaminen
3. Laadulliset menetelmät	Teoriaa ja käytäntöä Valmistelua	Vaihe 2	Menetelmäosaaminen
4. Vertaisarvioinnin suunnittelu	Teoriaa ja käytäntöä Valmistelua	Vaihe 1	Menetelmäosaaminen
5. Analyysi, tulkinta ja arviointi	Teoriaa ja käytäntöä	Vaihe 2	Menetelmäosaaminen
6. Suullisen palautteen antaminen ja raportin laatiminen	Teoriaa ja käytäntöä	Vaihe 3	Sosiaaliset taidot ja henkilökohtainen osaaminen
7. Ns. pehmeät taidot ("Soft skills")	Teoriaa ja käytäntöä	Vaiheet 1–3	Sosiaaliset taidot ja henkilökohtainen osaaminen

Lähde: Gutknecht-Gmeiner 2009, * Preparation of Peer Review; ** Phase of a Peer Review

Yksittäisten modulien sisältö on kuvattu tarkemmin kunkin modulin kuvauksessa.

Osa II

Eurooppalaisen vertaisarviointikoulutuksen laadunvarmistus – tarkistuslista

Osatekijät ja laatuksiteerit

Josep Camps ja Pere Canyadell

Eurooppalaisen vertaisarviointikoulutuksen laadunvarmistuksen keskeiset osatekijät

1. Koulutuksen kuvaus
2. Asiakkaat
3. Toteutustavat
4. Koulutuksen arviointi
5. Koulutuksen validointi

I. Koulutuksen kuvaus

I. 1 Koulutuksen tarjoaja

Koulutuksen tarjoaja: yliopisto, ammatillisen opettajakoulutuksen, työpaikkakoulutuksen tai opettajien täydennyskoulutuksen tarjoaja, tms.

Koulutuksen tarjoajan tulee noudattaa vakiintunutta laatujärjestelmää, kuten ISO 9001:2008 -standardia, omaa järjestelmää, EFQM-pohjaista järjestelmää tai järjestelmällistä itsearviointia.

I. 2 Koulutus

Määritettävät tekijät:

1. koulutuksen kesto
2. koulutuksen ajankohta
3. kustannukset ja taloudellinen tuki
4. diplomi/todistus ja diplomin myöntävä taho
5. osallistujamäärä
6. osallistujia kouluttajaa kohden
7. diplomin uudistaminen, vertaisarvioijien pätevyden ylläpitäminen
8. kouluttajien pätevyys ja osaaminen (ks. Eurooppalainen vertaisarvioijien koulutusohjelma, osa I, Vertaisarvioijien osaamisprofiili)
 - arvioinnin ja laadunhallinnan asiantuntemus
 - vertaisarvioinnin asiantuntemus
 - ammatillisen koulutuksen tuntemus ja asiantuntemus
 - soveltuva opetusalan osaaminen, erityisesti aikuiskoulutuksen asiantuntemus.

Eurooppalainen vertaisarvioijakoulutus

II. Osallistujat

Pääsyvaatimukset:

9. aiemmin hankittu osaaminen: tunnistaminen ja tunnustaminen

10. muodolliset vaatimukset

- koulutus ja pätevyys
- suositukset

11. vaadittava kokemus

- kokemus ammatillisesta koulutuksesta
- kokemusta itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista
- kokemusta laadunvarmistuksesta

12. lähtötasovaatimukset: taitojen ja osaamisen määrittäminen.

III. Toteutustavat: ohjelman laatiminen

Määritettävät tekijät:

13. tavoitteet (oppimistulokset), mittarit

14. sisältö

15. kesto

16. opetusmenetelmät

17. resurssit

18. arviointimenetelmät.

Koulutuksen viimeinen vaihe - käytännön harjoittelu:

19. osallistuminen vertaisarviointiin tarkkailijana (oppiminen kokeneilta vertaisarvioijilta).

IV. Koulutuksen arviointi: koulutuksen arviointi ja kehittäminen

- Palaute koulutettavilta
- Palaute kouluttajilta
- Palaute ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä
- Indikaattorit
- Kurssin vaikuttavuuden arviointi

V. Koulutuksen validointi

- Ensimmäinen versio (pilotti)
- Toinen versio: kurssin laadullinen kehittäminen
- Koulutuksen jatkuvan parantamisen keinojen määrittely (indikaattorit, palautteet jne.)

Osa III

Eurooppalaisen vertaisarvioijien koulutusohjelman sisältö

Maria Gutknecht-Gmeiner, Pirjo Väyrynen, Leena Koski, Anette Chur, Anette Halvgaard ja Rick Hollstein

Osio 1: Johdatus laadunhallintaan ja vertaisarviointiin

Osio 2: Vertaisarvioijien roolit ja tehtävät

Osio 3: Laadulliset menetelmät

Osio 3a: Tiedonkeruumenetelmät

Osio 3b: Laadulliset menetelmät; haastattelu ja havainnointitekniikat

Osio 3c: Haastattelujen valmisteluohjeet ja havainnointitaulukot

Osio 4: Vertaisarvioinnin suunnittelu

Osio 5: Analyysi, tulkinta ja arviointi

Osio 6: Suullisen palautteen antaminen ja raportin laatiminen

Osio 7: Pehmeät taidot

Osio 8: Itsenäinen vertaisarviointikurssi verkossa

Moduli 1: Johdatus laadunhallintaan ja vertaisarviointiin

Laatija: Leena Koski, Opetushallitus; Suomi

I. Tavoitteet

Vertaisarvioijat ymmärtävät laadunhallinnan ja laadunvarmistuksen merkityksen ammatillisen koulutuksen kehittämisessä. Osallistujat ymmärtävät vertaisarvioinnin aseman osana jatkuvaa laadun parantamista (laatuympyrä) ja tuntevat Ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalaisen viitekehyksen (EQARF) ja ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan yleisimmät menetelmät.

II. Sisältö

- Mitä laatu on?
- Johdatus laadunhallinnan ja laadunvarmistuksen käsitteisiin sekä keskeisiin periaatteisiin
- Ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalainen viitekehys (EQARF) ja sen toteutuksen edistäminen vertaisarvioinneilla
- Johdatus Euroopassa yleisesti käytettäviin ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan ja laadunvarmistuksen menetelmiin
- Laadunvarmistus osana vertaisarviointia

III. Suositeltava kesto

60–90 minuuttia osallistujien ennakkotiedoista ja laadunhallintakokemuksesta riippuen

IV. Osallistumisen edellytykset

Ei vaatimuksia

V. Opetusmenetelmät

Itsenäinen työskentely, reflektointi ja aivoriihi
Kouluttajan osuus (luennointi)
Ryhmätyö
Keskustelut

Koulutuksessa tulee hyödyntää osallistujien ennakkotietoja ja kokemusta laadunhallinnasta ja heitä tulee kannustaa työstämään näkemyksiään teoreettisista kysymyksistä itsenäisen pohdiskelun, ryhmätöiden ja keskustelujen avulla.

VI. Toteutus

Lyhyt aivoriihi, mitä laatu voi tarkoittaa? Miten laadun käsitettä tulisi lähestyä vertaisarvioinneissa?

- Pienryhmätyöskentelyä (10 minuuttia) ja keskustelua ryhmätöiden tuloksista
- Yhteinen näkemys laadusta kansainvälisissä eurooppalaisissa vertaisarvioinneissa keskustelujen ja Eurooppalaisen vertaisarvioinnin oppaan pohjalta

Lyhyt esitys ammatillisessa koulutuksessa käytetyistä laatukäsitteistä ja -malleista

- Kouluttajan osuus
- Asiasta tietoa ja kokemusta omaavien osallistujien panos

Johdatus EQARF:iin ja vertaisarviointiin

- Kouluttajan osuus
- Kysymyksiä

Ryhmätyö (10–15 minuuttia)

- Tutustuminen arviointialueeseen nro 14 – Laadunhallinta kansainvälisissä eurooppalaisissa vertaisarvioinneissa
- Tavoitteena on myös lisätä tietoisuutta siitä, miten jokainen vertaisarviointiin osallistuva voi varmistaa vertaisarviointimenettelyn laatua?

Ryhmätöiden tulosten esittely ja kouluttajan kommentit

VII. Resurssit

Tilan tulee olla riittävän suuri ryhmätöiden tekemiseen.

Fläppitaulut, tietokone/piirtoheitin ryhmätöiden ja opettajan aineistojen esittelemiseen.

VIII. Liite: Aineistot, monisteet jne.

- Power Point -esitys
- Ryhmätöissä käsiteltävien kysymysten luettelo

Moduli 2: Vertaisarvioijien roolit ja tehtävät

Laatija: Leena Koski, Opetushallitus, Suomi

IX. Tavoitteet

Osallistujat voivat toimia arvioijina eurooppalaisissa vertaisarvioinneissa. Osallistujat tuntevat eurooppalaisen vertaisarvioinnin eri vaiheisiin liittyvät vertaisarvioijien tehtävät. Osallistujat ymmärtävät eurooppalaiseen vertaisarviointiin osallistumisen edellyttämät eettiset näkemykset / keskeiset periaatteet. Osallistujat tietävät, mitä arviointia suorittavilta vertaisarvioijilta odotetaan. Osallistujat tuntevat vertaisarvioinnin edellyttämät keskeiset henkilökohtaiset ja sosiaaliset taidot ja ymmärtävät niiden merkityksen vertaisarvioinnissa.

X. Sisältö

- Vertaisarvioijien rooli arvioijana
- Vertaisarvioijien tehtävät arvioinnissa
- Asenteet ja arvot
- Toiminta
- Henkilökohtainen ja sosiaalinen osaaminen

XI. Suositeltava kesto

60 minuuttia

XII. Osallistumisen edellytykset

Osallistujat ovat tutustuneet vertaisarviointioppaaseen / suorittaneet verkkokoulutuksen.

XIII. Opetusmenetelmät

Video tai roolipeli vertaisarvioijana toimimisesta ja eurooppalaisen vertaisarvioinnin keskeisistä periaatteista, ryhmätyö

Toimiminen vertaisarvioijana ensimmäistä kertaa todellisessa tilanteessa, jossa on tukena ja palautteen antajana kokenut vertaisarvioija

XIV. Toteutus

Tietojen antamisen lisäksi vertaisarvioijien tehtävistä suositellaan erityisesti osallistujia aktiivisten menetelmien käyttöä. Tavoitteena on kannustaa osallistujia itsenäiseen pohdintaan ja keskusteluun (esim. vertauksien käyttämistä, esimerkkitalanteiden työstämistä, roolitehtäviä jne.). Tärkeää:

- vertaisryhmän eri roolien harjoittelu
- palautetilanteen arkaluonteisuuden ymmärtäminen.

Arviointi: tavoitteena antaa suullisesti keskinäistä laadullista palautetta ryhmässä

XV. Resurssit

Video

Eurooppalainen vertaisarvioijakoulutus

Ohjeistus videon, roolitehtäviin ja ryhmittöihin

XVI. Liite: Aineistot, monisteet jne.

Vertaisarvioinnin peruseriaatteet (vrt. työvälaineet)

Moduli 3: 3 Laadulliset menetelmät

Laatija: Maria Gutknecht-Gmeiner, Itävallan ammatillisen koulutuksen tutkimusinstituutti, Ööbfb

Osio 3a: Tiedonkeruumenetelmät

I. Tavoitteet

Vertaisarvioijat tuntevat eri tiedonkeruumenetelmien erityispiirteet ja kykenevät arvioimaan niiden soveltuvuuden vertaisarviointiin.

II. Sisältö

Johdatus vertaisarviointeihin soveltuviin tiedonkeruumenetelmiin ja niiden ominaispiirteisiin (määrällisen/laadullisen, reaktiivisten/ei-reaktiivisten menetelmien erot)

Laadullisiin menetelmiin perehtyminen. Keskeiset menetelmät:

- haastattelut
- havainnointi ja
- olemassa olevan tiedon käyttö.

Eri menetelmien eduista keskusteleminen, käyttösuositukset ottaen huomioon tiedonkeruun tavoitteet, resurssit ja olosuhteet

III. Suositeltava kesto

60 minuuttia

IV. Osallistumisen edellytykset

Ei vaatimuksia

V. Opetusmenetelmät

Kouluttajan osuus, ideointi/ryhmätyö

VI. Toteutus

Katsaus tiedonkeruumenetelmiin: määrälliset ja laadulliset menetelmät, painopiste laadullisissa menetelmissä (kouluttajan aineistojen tai aivoriihen/kirjallisen ideoinnin perusteella)
Menetelmien soveltaminen; vahvuudet ja heikkoudet (ryhmätyö ja yhteiset keskustelut)

VII. Resurssit

VII. 1 Tilat/laitteet

Riittävästi tilaa ryhmiin (enintään neljä ryhmää)

Fläppitaulut/kortit tai tietokone/piirtoheitin/projektori ryhmätöiden ja yhteisten keskustelujen tulosten esittelemiseen

Osio 3b: Laadullinen haastattelu ja havainnointitekniikat

I. Tavoitteet

Vertaisarvioijat osaavat haastatella siten, että haastateltavat puhuvat avoimesti ja haastattelusta saadaan runsaasti tietoa, jonka pohjalta arviointikysymyksiä voidaan tarkastella kattavasti.

II. Sisältö

Haastattelujen valmistelu

- Arviointikysymysten muotoileminen
- Kysymystyypit
- Haastatteluohjeiden laatiminen

Haastattelemine

- Keskeiset periaatteet vertaisarvioijille/tiedottamiseen sekä haastatteluja koskevat säännöt
- Luottamuksen sekä luotettavan ja välittömän tunnelman luominen
- Haastattelun päättäminen

Haastattelutekniikat

- Kysymysten muotoileminen
- Tunnustelevat kysymykset
- Yhteenveto ja vastausten tarkistaminen ryhmässä
- Sanallinen ja sanaton viestintä haastattelutilanteessa: suositeltavat ja vältettävät toimintatavat

Dokumentointi: muistiinpanot

III. Suositeltava kesto

90 minuuttia

IV. Osallistumisen edellytykset

Moduli 3a:n suorittaminen

V. Opetusmenetelmät

Aivoriihi

Kouluttajan osuus

Roolipeli haastattelutilanteesta

Roolipeli palautteesta

Ryhmätyö

VI. Toteutus

Aivoriihi: pienryhmissä pohditaan onnistuneen haastattelun osatekijöitä tai arvioidaan esimerkkihaastattelua

Kouluttajan osuus: arviointikysymysten muotoileminen, haastattelukysymysten muotoilu, haastattelujen kulku ja havainnointitekniikat

Roolipelit ryhmissä

1) Haastattelu: yksi haastattelija ja kaksi haastateltavaa (tai kaksi esittää kysymyksiä yhdelle haastateltavalle tai toinen haastattelijoista kirjaa vastaukset muistiin – ks. analyysiä koskeva moduli jäljempänä)

2) Palaute havainnoijalta ja keskustelu ryhmässä

Ryhmäkeskustelu: ryhmät esittelevät havaintojaan ja niistä keskustellaan

VII. Resurssit

VII. 1 Materiaali

Moniste: viestintä- ja haastatteluohjeet (työväline 8)

Esimerkkihaastattelu: video tai vuoropuhelu tekstinä (mikäli saatavilla)

VII. 2 Tilat/laitteet

Riittävästi tilaa ryhmiin (enintään neljä ryhmää)

Fläppitaulut/kortit tai tietokone/piirtoheitin/projektori ryhmätöiden ja yhteisten keskustelujen tulosten esittelemiseen

VIII. Liite: Aineistot, monisteet jne.

Moniste: viestintä- ja haastatteluohjeet (työväline 8)

Osio 3c: Haastattelujen valmisteluohjeet ja havainnointitaulukot

I. Tavoitteet

Vertaisarvioijat osaavat tehdä haastatteluja siten, että haastateltavat puhuvat avoimesti ja haastattelusta saadaan runsaasti tietoa, jonka pohjalta arviointikysymyksiä voidaan tarkastella kattavasti.

II. Raportin sisältö

Tämä osio on jatkoa Laadullinen haastattelu ja havainnointitekniikat- sekä Tiedonkeruuosioille.

Laadullinen haastattelu ja havainnointitekniikat -osion sisältöä sovelletaan (aitoon) tilanteeseen. Haastatteluohjeet ja havainnointitaulukot kehitetään ryhmätyönä. Jos kyse on aidosta tilanteesta, osio toimii myös vertaiskäynnin valmisteluna.

Sisältö

- Arviointikysymysten muotoileminen toimiviksi
- Haastatteluohjeiden laatiminen: kysymysten muotoileminen standardoiduiksi avoimiksi kysymyksiksi
- Havainnointitaulukoiden laatiminen laadullista havainnointia varten (luokkatyöskentelyyn, työpajoihin jne.)

III. Suositeltava kesto

90 minuuttia

IV. Osallistumisen edellytykset

Tiedonkeruumenetelmät ja Laadullinen haastattelu ja havainnointitekniikat -modulin suorittaminen

Suosittelava: Vertaisarvioinnin suunnittelemisen -moduli

V. Opetusmenetelmät

Ryhmätyö

Kouluttajan palaute

VI. Toteutus

Ryhmätyö

Ryhmät valmistelevat kaksi tiedonkeruusessiota (yhden ryhmähaastattelun ja yhden havainnointitilaisuuden) ja laativat haastatteluohjeet/havainnointitaulukot.

Ryhmät käyttävät tapausesimerkkiä tai omaa esimerkkitapausta.

Ryhmät laativat lyhyet esitykset, aiheesta keskustellaan yhdessä ja kouluttaja antaa palautetta.

VII. Resurssit

VII. 1 Materiaali

Moniste: Haastattelupöytäkirja ja analyysiohjeet (työväline 7)

Tapaustutkimus

VII. 2 Tilat/laitteet

Riittävästi tilaa ryhmiin (enimmillään neljä ryhmää)

Fläppitaulut/kiinnitystaulut tai tietokone/siirtoheitin ryhmätöiden ja yhteisten keskustelujen tulosten esittelemiseen

VIII. Liite: Aineistot, monisteet jne.

Moniste: haastattelupöytäkirja ja analyysiohjeet (työväline 7)

Moduli 4: Vertaisarvioinnin suunnittelu

Laatija: Maria Gutknecht-Gmeiner, Itävallan ammatillisen koulutuksen tutkimusinstituutti, *Öibf*

I. Tavoitteet

Osallistujat osaavat mitoitaa ja suunnitella vertaisarviointikäynnin ottaen huomioon vertaisarvioinnin tarkoituksen, laatia arviointikysymykset ja noudattaa empiirisen tiedonkeruun laatuvaatimuksia.

II. Sisältö

Kriittiset menestystekijät ja laatuvaatimukset vertaisarviointikäyntien mitoitukselle ja suunnittelulle

- Tiedonkeruumenetelmät valitaan arviointikysymysten ja vertaisarvioinnin tarkoituksen perusteella.
- Tarkoituksenmukaiset sidosryhmät osallistuvat arviointiin.
- Lähteiden, menetelmien ja sidosryhmien triangulaatio (yhteiskäyttö).
- Realistinen aikataulu: riittävästi joustovaraa ja aikaa analysoinnille

Tämän modulin sisältö on laatuvaatimusten soveltaminen vertaisarviointikäynnin (joko todellisen tai tapausesimerkin) mitoituksessa ja suunnittelussa.

III. Suositeltava kesto

150 min (vertaisarviointikäynnin ohjelman laatimiseen, kun kyse on todellisesta vertaisarviointikäynnistä) tai 90 min (tapausesimerkkiä käytettäessä).

IV. Osallistumisen edellytykset

Modulin 1 suorittaminen
Modulin 3a suorittaminen
Vertaisarviointioppaaseen perehtyminen
Esikyselyn täyttäminen

V. Opetusmenetelmät

Kouluttajan osuus
Ryhmätyö
Kouluttajan palaute ja tuki

VI. Toteutus

Kouluttajan osuus: vertaisarviointikäynnin ohjelman laatimisen keskeiset periaatteet, kysymykset ja lyhyt keskusteluosuus

Ryhmätyö: vertaisarviointikäynnin ohjelman laatiminen

Huom! Kouluttaja(t) ovat läsnä tukemassa/opastamassa ryhmätyöhön osallistujia.

Vertaisarviointiryhmät laativat ohjelman vertaisarviointikäynnille.

Kouluttajan osuus: vertaisarviointikäynnin ohjelman laatiminen: työvälineiden esittely, monisteet, yleiset sähköiset apuvälineet (malliohjelmat ja lomakkeet)

Yhteiskeskustelu: ohjelman esittely ja kouluttajan näkemykset (toimivuuden tarkastelua ja suosituksia).

VII. Resurssit

VII. 1 Materiaali

Moniste vertaisarviointikäynnin ohjelman laatimisen peruseriaatteista.

Sähköinen lomake vertaisarviointikäynnin ohjelman laatimiseen (yksi tai kaksi mallia)

Vertaisarvioinnissa tapausesimerkkeinä käytetyt itsearviointiraportit tai ammatillisen koulutuksen järjestäjien todelliset itsearviointiraportit.

VII. 2 Tilat/laitteet

Riittävästi tilaa ryhmiin (enintään neljä ryhmää)

Fläppitaulut/kortit tai tietokone/piirtoheitin/projektori ryhmätöiden ja yhteisten keskustelujen tulosten esittelemiseen

VIII. Liite: Aineistot, monisteet jne.

Sähköinen lomake vertaiskäynnin ohjelman laatimiseen (yksi tai kaksi mallia)

Moduli 5: Analyysi, tulkinta ja arviointi

Laatija: Maria Gutknecht-Gmeiner, Itävallan ammatillisen koulutuksen tutkimusinstituutti, *Öibf*

I. Tavoitteet

Osallistujat kykenevät analysoimaan, tulkitsemaan ja arvioimaan vertaisarviointikäynnillä kerättyä laadullista aineistoa (esimerkiksi haastatteluista saatuja tietoja) laadullisen tutkimuksen tieteellisten standardien mukaan.

II. Sisältö

Huom! Analysoitavat tiedot ovat yleensä peräisin laadullisista haastatteluista tai havainnoinnista.

Laadullisen tiedon analysoiminen

- Keskeisen, merkityksellisen tiedon tunnistaminen haastattelu-/havainnointimuistiinpanoista: olennaisen tiedon valinta ja jäsenitys
- Tietojen käytettävyyden arviointi: lähteiden puolueettomuus ja luotettavuus
- Deduktiivinen ja induktiivinen analyysi: aineiston ryhmittely ja luokittelu

Tietojen sisäinen ja keskinäinen vertailu

2) Laadullisen tiedon tulkitseminen ja analysointi

- Tietojen luotettavuuden tarkistaminen ja validointi; vertailu muihin lähteisiin (yhtäläisyydet ja erot)
- Tietojen tulkitseminen: tietojen ymmärtäminen ja syiden selvittäminen
- Tietojen arviointi suhteessa ennalta asetettuihin tavoitteisiin ja mittareihin sekä vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen

3) Analyysin, tulkinnan ja arvioinnin sisällyttäminen vertaisarviointikäyntiin (käytännön vinkkejä)

III. Suositeltava kesto

90 minuuttia

IV. Osallistumisen edellytykset

Modulin 4 Vertaisarvioinnin suunnittelu ja modulin 3 Laadulliset menetelmät suorittaminen

V. Opetusmenetelmät

Kouluttajan osuus

Ryhmätyö aidon tai edustavan tapausesimerkin pohjalta: litteroidut haastattelut/haastattelupöytäkirjat, havainnointimuistiinpanot, keskustelu

VI. Toteutus

Kouluttajan osuus

- Laadullisen tiedon analysointi, tulkinta ja arviointi
- Vertaisarvioinnin toteutuksen esittely

Ryhmätyö: litteroidun haastattelun analysointi ja arviointi

Yhteiskeskustelu: ryhmien analyysien ja arviointien tulokset

VII. Resurssit

VII. 1 Materiaali

Ryhmätyö aidon tai edustavan tapausesimerkin pohjalta: litteroidut haastattelut/haastattelupöytäkirjat, mahdollisesti myös havainnointimuistiinpanot

Moniste: Laadullisen tiedon tulkitseminen ja analysointi

VII. 2 Tilat/laitteet

Riittävästi tilaa ryhmiin (enintään neljä ryhmää)

Fläppitaulut/kortit tai tietokone/piirtoheitin ryhmätöiden ja yhteisten keskustelujen tulosten esittelemiseen

VIII. Liite: Aineistot, monisteet jne.

Moniste: haastattelujen analysointilomake (ks. mukautetut ja laajat versiot työvälaineistä)

Moduli 6: Suullisen palautteen antaminen ja raportin laatiminen

Laatija: Pirjo Väyrynen, Opetushallitus, Suomi

I. Tavoitteet

Osallistujat kykenevät keskustelemaan vertaisarvioinnin keskeisistä tuloksista ja antamaan henkilökohtaista palautetta. Osallistujat osaavat esittää kaikkien arvioinnin osa-alueiden havainnot ja arvioinnin tulokset tiivistetysti vertaisarviointikäynnin päätöstilaisuudessa. Kaikki vertaisarvioijat ottavat omalta osaltaan osaa raportin laatimiseen ja kommentoivat sitä, vaikka vain yksi tai kaksi osallistujista vastaa raportin laatimisesta.

II. Sisältö

Johdanto

- video
- tai tapausesimerkki

sen mukaan kumpaa koulutuksessa käytetään.

Keskustelu ja tarvittaessa roolien luominen roolipeliä varten. Kommunikatiivisen validoinnin käsitteeseen ja periaatteisiin tutustuminen ja niistä keskusteleminen.

Monisteen pohjalta käsitellään raportointia ja raportin laatimisen periaatteita.

III. Suositeltava kesto

90 minuuttia

IV. Osallistumisen edellytykset

Ei vaatimuksia

V. Opetusmenetelmät

Kouluttajan osuus

Ryhmätyö/roolipeli

Video tai roolipeli suullisesta palautteesta

Kouluttajan palaute ja tuki

Arviointikeskustelu ryhmissä

VI. Toteutus

Kouluttajan esitys aiheesta opettajista ”tutkijoina”, päättäjinä ja palautteen antajina. Kriteeri-perusteisen arvioinnin periaatteet: moniste ja ryhmäkeskustelu

Keskeinen sisältö:

- luotettavien ja validien johtopäätösten tekeminen saadun aineiston ja haastattelujen perusteella
- palautetilanteen herkkyyden ymmärtäminen.

VII. Resurssit

VII. 1 Materiaali

Moniste

Vertaisarviointiraporttimalli

VII. 2 Tilat/laitteet

Riittävästi tilaa ryhmiin (enintään neljä ryhmää)

Videointivälineet (jos videoita käytetään)

Fläppitaulut/kortit tai tietokone/piirtoheitin ryhmätöiden ja yhteisten keskustelujen tulosten esittelemiseen

VIII. Liite

Aineistot: monisteet, vertaisarviointiraporttimalli (ks. työvälineet)

Moduli 7: Pehmeät taidot

Laatijat: Anette Chur, Kold college ja Anette Halvgaard, Erhvervsskolen Nordsjælland

IX. Tavoitteet

Osallistujat osaavat toteuttaa vertaisarvioinnin siten, että rakentavan ja myönteisen vuoropuhelun avulla saadaan täsmälliset ja kattavat tiedot ja otetaan huomioon kulttuurierot. Osallistujat tuntevat vertaisarvioinnin perusperiaatteet (vrt. työvälaineet).

X. Sisältö

Keskeisten asian liittyvien tekijöiden esittely

Osallistujat kertovat omista aiheeseen liittyvistä kokemuksistaan

Keskustelu käytännön esimerkeistä

XI. Suositeltava kesto

120 minuuttia

XII. Osallistumisen edellytykset

Ei vaatimuksia

XIII. Opetusmenetelmät

Kouluttajan osuus.

Sekä yleinen keskustelu että osallistujien omien kokemusten pohtiminen ovat tärkeitä.

Ryhmätyö aidon tai edustavan tapausesimerkin pohjalta ja tehtävän purku yhteisessä keskustelussa.

XIV. Toteutus

Kouluttajan osuus

Keskeiset kysymykset ja edustavat esimerkit. Yleistä keskustelua osallistujien omista kokemuksista aiheeseen liittyen.

Ryhmätyö

Tapausesimerkkien käsittely ryhmissä: valitun ongelmatilanteen analysoiminen ja keskustelun ratkaisumahdollisuuksista

Yhteinen keskustelu: keskustelua johtopäätöksistä ja suosituksista, joihin ryhmät ovat keskustelussa päätyneet.

XV. Resurssit

XV. 1 Materiaali

Esitys

Tapaus (todellinen tai edustava tapausesimerkki)

XV. 2 Tilat/laitteet

Riittävästi tilaa ryhmiin (enintään neljä ryhmää)

Fläppitaulut/kortit tai tietokone/piirtoheitin ryhmätöiden ja yhteisten keskustelujen tulosten esittelemiseen

XVI. Liite: Aineistot, monisteet jne.

Ei vaatimuksia

Moduli 8: Itsenäisesti suoritettava vertaisarvioijakoulutus verkossa

Laatija: Rick Hollstein, Aberdeen College

I. Tavoitteet

Koulutuksen suoritettuaan osallistujat

- tuntevat Eurooppalaisen vertaisarvioinnin oppaan sisällön yksityiskohtaisesti
- tuntevat Eurooppalaisen vertaisarvioinnin laadun osa-alueet yksityiskohtaisesti ennen muuhun koulutukseen osallistumista
- osaavat käyttää tietojaan maansa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä ja oppilaitoksista eurooppalaisen vertaisarviointimenettelyn keskeisten tekijöiden analysointiin.

II. Koulutusohjelman sisältö

Osio 1: Vertaisarvioinnin edut ja hyödyt arviointimenetelmänä

Osio 2: Vertaisarviointimenettelyn neljä vaihetta

Osio 3: Laadun osa-alueet

Osio 4: Vertaisarvioijien roolit ja tehtävät

Osio 5: Laadulliset tutkimusmenetelmät

- Haastattelut
- Kohderyhmät
- Havainnointi

Osio 6: Laadullisen ja määrällisen tiedon analysointi

Osio 7: Pehmeät taidot

- Kyselytekniikat
- Aktiivinen kuunteleminen
- Palautteen antaminen

Osio 8: Itsearviointiraporttien analysointi

III. Suositeltava kesto

Koulutusohjelman suunniteltu kesto on yksi päivä/kahdeksan tuntia. Oppimisen kannalta on suositeltavaa, että ohjelma suoritetaan lyhyinä jaksoina useamman päivän aikana.

IV. Osallistumisen edellytykset

Kurssiaineisto on vapaasti saatavilla ja suorittamisen edellytykset päättää jokainen itse.

Huom! Eurooppalaisen ammatillisen peruskoulutuksen vertaisarviointioppaan mukaan vertaisarviointiryhmällä tulee olla:

- tarkasteltavien laadun osa-alueiden tuntemusta
- opetuskokemusta ja oppimisprosessien tuntemusta
- kokemusta laadunvarmistuksesta ja laadun kehittämisestä
- arvioinnin, moderaattorina toimimisesta ja viestinnän asiantuntemusta
- ammatillisten koulutusjärjestelmien tuntemusta

- sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamisen asiantuntemusta.

Jokaiselta vertaisarvioijalta ei edellytetä kaikkien osaamisalueiden hallintaa. Asiantuntemus kasvaa tämän koulutuksen myötä. Lisätietoa aiheesta: Eurooppalaisen vertaisarvioinnin opas ammatilliseen peruskoulutukseen, luku VIII. Vertaisarvioijat, taulukko 3.

V. Opetusmenetelmät

Itseopiskelu verkossa

VI. Toteutus

Koulutus voidaan jakaa esimerkiksi kuuteen itsenäisen opintokertaan.

Opintokerta	Aihe
1.	Osio 1: Vertaisarvioinnin edut ja hyödyt arviointimenetelmänä Osio 2: Vertaisarviointimenettelyn neljä vaihetta
2.	Osio 3: Laadun osa-alueisiin tutustuminen
3.	Osio 4: Vertaisarvioijien roolit ja tehtävät
4.	Osio 5: Laadulliset tutkimusmenetelmät Osio 6: Laadullisen ja määrällisen tiedon analysointi
5.	Osio 7: Pehmeät taidot
6.	Osio 8: Itsearviointiraporttien analysointi

VII. Resurssit

Eurooppalaisen vertaisarvioinnin verkkosivusto

VIII. Liite: Aineistot, monisteet jne. (ks. VII)

Muuta hyödyllistä:

- paperiversio vertaisarvioinnin oppaasta
- muistiinpanolehtiö
- muistiinpanovälineet.

ESIMERKKI VERTAISARVIOIJAN KOULUTUSOHJELMAN TOTEUTUKSESTA SUOMESSA

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN VERTAISARVIOIJIEN KOULUTUSOHJELMA

Koulutuksen sisältö

1) Ennakkotehtävä: Vertaisarvioinnin käsikirjaan tutustuminen ja vertaisarvioinnin ennakkovalmistelu

2) Lähiopetusjakso I, 2 päivää

Opetusmenetelmät:

Työskentelymuotoina ovat alustukset aiheisiin, ryhmätyöt case-esimerkin pohjalta ja aiheen syventäminen keskustelujen avulla.

Sisältö:

Ennakkotehtävän käsittely

Vertaisarviointi osana laadunhallintaa ja siinä noudatettavat periaatteet

Orientaatio vertaisarvioinnin prosessiin

Vertaisarvioijien tehtävät ja rooli vertaisarviointiryhmässä

Vertaisarvioinnin eri vaiheet ja vertaisarvioijan tehtävät

Kysymysten laatiminen ja muu valmistautuminen

Vertaisarviointikäynti

Konsensus ja alustava palaute organisaatiolle

3) Välitehtävä: Vertaisarvioijana toimiminen

Koulutusjaksojen välissä osallistujat toimivat vertaisarvioijina joko omien tai muiden organisaatioiden toimesta toteutettavassa vertaisarvioinnissa.

Osallistujat tai heidän taustaorganisaationsa vastaavat käytännössä vertaisarvioinnin toteuttamisesta. Osallistujat laativat yhdessä vertaisarviointiryhmän kohdeorganisaatiolle annettavan vertaisarviointi -raportin.

4) Lähiopetusjakso II, 1 päivä

Opetusmenetelmät:

Työskentelymuotoina ovat alustukset aiheisiin, ryhmätyöt toteutetun vertaisarvioinnin pohjalta ja aiheen syventäminen keskustelujen avulla.

Sisältö:

Välitehtävän käsittely

Kokemukset vertaisarvioinnin raportoinnista

Vertaisarviointiraportin valmistelu

Kokemusten jakaminen ja tietojen syventäminen vertaisarvioinnista

Oman toiminnan arviointi ja taitojen kehittäminen vertaisarvioijana toimimisessa

